

– Eläkeaikana on aikaa ja mahdollisuuksia tarttua itselleen vähän vieraampaankin kirjallisuudenlajeihin, toteaa Riitta Arvilommi.

 Novellikilpailussa palkittu Riitta Arvilommi:

Iloa sanojen jäljillä

Senioriopettaja
Riitta Arvilommille
kirjoittaminen merkitsee
sukellusta omassa
elämässä sanomatta
jääneisiin sanoihin.

 Kaikki alkoi kuvasta, jossa huppupäinen nuori mies seisoo lumisella pihalla. Tämän kuvan Riitta Arvilommi poimi **Taija Tuomisen** kirjoittajakurssilla.

Tehtävänanto oli sangen perinteinen: kirjoita kuvasta.

Jokin kuvassa kiehtoi. Arvilommi näki mielessään pojan, joka on palannut lapsuu-

denmaisemaansa. Tallissa nökötti ajan patinoima keltainen Toyota. Ilmassa oli monenlaisia enteitä.

Kuva alkoi sittemmin elää omaa elämänsä, ja monen vaiheen kautta siitä kehkeytyi novelli *Totta joka sana*. Novelli sai toisen palkinnon OKKA-säätiön järjestämässä kirjoituskilpailussa, jonka palkinnot jaettiin syksyllä Turun kirjamesuilla.

Mikä novellikilpailu?

OKKA-säätiö järjesti kesän 2016 aikana novellikilpailun, jonka palkinnot jaettiin 30.9.2016 Turun kirjamesseilla.

Kilpailuun tuli kaikkiaan liki 50 novellia. Kilpailuun pystyivät osallistumaan niin työssä olevat opettajat kuin senioriopettajat.

Kilpailussa palkittiin kolme parasta novellia. Ensimmäisen palkinnon voitti luokanopettaja Miska Vainonen novellillaan *Kylvös*, toiseksi tuli äidinkielen ja kirjallisuuden emeritalehtori Riitta Arvilommi novellillaan *Totta joka sana* ja kolmannen palkinnon sai englannin opettaja Anne Kaustio novellillaan *Rat-supoliisi King*.

Novellikilpailun teemana oli Kasvu, ja se toteutettiin yhteistyössä WSOY:n kanssa.

Kulttuurikisan tuomariston muodostivat kirjailijat Mooses Mentula ja Netta Walldén, WSOY:n kirjallinen tuottaja Lari Mäkelä sekä OKKA-säätiön johtaja Tuulikki Similä-Lehtinen.

OKKA-säätiö on opetus-, kasvat- ja koulutusalojen säätiö. Se jakaa mm. apurahoja, järjestää koulutuksia ja myöntää oppilaitoksille kestävän kehityksen sertifikaatteja.

Novelliaan Arvilommi luonnehtii kertomukseksi hyvästä kotiinpaluusta. Pojan ja isän kohtaamisessa murtuvat perheen vaietut asiat, mutta paljastamalla jotain itsestään isä ja poika pääsevät toisiaan lähemmäksi.

– Tekstiä on hiottu paljon, myös kriittisesti. Jollain tavalla olen kuitenkin uskonut tähän tekstiini, tunnustaa Arvilommi.

Palkinto oli luonnollisesti ilahduttava yllätys. Tosin vähältä piti, ettei novelli osallistunut kilpailuun. Arvilommi postitti sen viimeisenä mahdollisena päivänä.

KIRJOITTAJAKOULUTUKSESTA VINKKEJÄ

Kirjallisuuden julkaisukynnys on nykyisin korkealla. Esikoisteokset syntyvät harvoin tyhjästä.

Kirjoittamisen harrastajat käyvät erilaisia kursseja, saavat palautetta ja hiovat tekstejään. Näin on tehnyt myös Arvilommi. Hän on osallistunut monenlaisille kursseille, Oriveden opistosta Kriittisen korkeakoulun kirjoittajalinjalle.

Hyvä opettaja on kirjoittajalle kullannarvoinen, samoin kuin ammattitaitoiset kustannustoimittajat. Palautteen avulla tekstit paranevat. Arvilommi kertoo yhden esimerkin omasta palkintonovellistaan.

– Alun perin novellissa oli puhekielinen kertoja. Tähän terävä opettajani puuttui. Nikottelin ja perustelin monin kääntein, miksi tekstin kertojan pitää olla puhekielinen.

Kotiin palattuaan hän teki, kuten opettaja ehdotti: muutti kertojan yleiskieliseksi. Ja kas, novellin luonne muuttui ja teksti kirkastui.

Kriittisen korkeakoulun kaksivuotista kirjoittajalinjaa Arvilommi käy toista vuotta. Opetukseen kuuluu luentoja ja työskentelyä ryhmissä sekä palautteen antamista ja saamista.

– Parhaimmillaan kurssilla tulee samantyyppisiä innostuksen ja oivalluksen hetkiä kuin muinoin opiskeluaikoina.

Kirjoittajana Arvilommi sanoo hakeutuvansa omaa elämäänsä sivunneisiin henkilöihin, tietenkin fiktion kautta. Se, mikä pakottaa kirjoittamaan, on kuitenkin lopulta kirjoittajalle itselleenkin arvoitus. Kirjoittamisella on omat arvaamattomat latunsa.

Arvilommille on ehdotettu monesti, että hän kirjoittaisi koulumaailmasta. Ehdotus on tietysti ymmärrettävä. Pitkään koulussa työnsä tehnyt tuntee koulumaailman saloja.

– En kuitenkaan löydä syytettä tähän aiheeseen. Ehkä työelämästä on vielä liian lyhyt aika.

Arvilommi jäi eläkkeelle runsas puoli-toista vuotta sitten.

NOVELLINAINEN

Riitta Arvilommi tottui kirjoittamaan työn ohessa. Harrastajakirjoittaja hän laskee olleensa noin kymmenen vuotta.

Pöytälaatikossa on erilaisia tekstejä odottamassa hiomista ja lopullista muotoaan.

– Olen ehkä kirjoittanut nyt ne tekstit, jotka vaativat tulla kirjoitetuksi itseni kannalta, ja olen valmis hakeutumaan uuteen.

Arvilommi teki työuransa äidinkielen ja kirjallisuuden lehtorina. Viime vuosina mo-

nen äikänmaikan esikoisteos on ylittänyt julkaisukynnyksen.

Osasta näistä on tullut todellisia menestyksiä. **Tommi Kinnusen** *Neljän tien risteys* ja **Pauliina Rauhan** *Taivaslaulu* on dramatisoitu myös näytelmiksi.

Kutkuttaako siis romaanin kirjoittaminen?

– En haaveile romaanin kirjoittamisesta. Itse asiassa en usko, että pystyisin kokonaisen romaanin kirjoittamiseen. Novelli on minulle sopivin tekstimuoto.

Kirjoittaminen merkitsee Arvilommille ennen kaikkea iloa ja nautintoa. Vaikka oma vaatimustaso nousee koko ajan, pohjimmaisena on ilo. Yhden hyvän lauseen aikaan saaminen tuntuu syvällä sie-lussa asti.

LUKEMALLA OPPII KIRJOITTAMAAN

Riitta Arvilommi on ollut aina intohimoinen lukija. Eläkkeelle jääminen on parantanut entisestään mahdollisuuksia tarttua kirjaan.

Lukeminen on eräänlainen kirjoittamisen esiaste. Lukemalla oppii rakenteita, malleja ja dialogin käyttämistä. Joskus jokin teksti toimii myös inhokkina: noin en ainkaan halua kirjoittaa.

Arvilommille on muotoutunut erilaisia lukemiseen liittyviä rutiineja. Yksi on se, että lehdestä hyvän kritiikin luettuaan hän menee heti varaamaan kirjan kirjaston sähköisestä palvelusta. Näin saa käsiinsä monia kiinnostavia uutuusia.

Toinen lukurutiini on makuuasento. Hyvään lukunautintoon pääsee parhaiten pitkällä. Kolmas rutiini liittyy musiikkiin. Arvilommi selaa radio- ja televisio-ohjelmat tarkkaan sillä silmällä, tulisiko kanavilta lukemiseen sopivaa musiikkia.

Eläkkeellä on ollut myös mahdollisuus laajentaa lukukokemuksia. Tämän vuoden merkityksellisimmäksi kirjaksi itselleen Arvilommi nimeää yllättäen tietokirjan: Timothy Snyderin teoksen *Musta maa, Holokausti: tapahtumat ja opetukset*.

– Luulen, etten olisi työssä ollessani jaksanut tarttua tällaiseen kirjaan. Sadan ensimmäisen sivun jälkeen pääni oli aivan pyörällä terminologiasta.

Mutta sitten tapahtui jotain: kirja imaisi mukaansa niin, ettei Arvilommi voinut ottaa sitä iltalukemiseksi.

Teos avasi hänelle uuden näkökulman historiaan ja nykyhetkeen. Hän huomasi, miten Auschwitz-keskeinen näkökulmam-

– Muistelmaikässä kannattaa koota ajatuksiamme jo itsemme takia, pohtii Riitta Arvilommi.

me natsiaikaan on ollut. Juutalaisten vainoaminen on ollut kuitenkin paljon laajempi ja monitahoisempi vaihe Euroopan historiassa.

Parhaiten vainoista selvisivät maat, joissa oli oikeusjärjestelmä tallella. Miehiteytyissä maissa, kuten Baltiassa, oikeusjärjestelmä oli tuhottu ja sitä kautta myös juutalaisten kohtalo erityisen surullinen. Kaikki alkoi vähemmistöjen ihmisoikeuksien polkemisesta.

Kirjan lukeminen on johtanut myös siihen, että Arvilommi seuraa poliittista keskustelua eri tavoin kuin aiemmin.

– Maailmassa on paljon kotimaastaan pois lähtemään joutuneita. Miten kohtelemme heitä?

ARVOSTUSTA, EI URHEILUSUORITUKSIA

Kirjallisuuden opettajan äänenpainot eivät ole kokonaan vielä hävinneet Arvilommista. Hän puhuu mielellään lukemisen merkityksestä.

Mediassa levitellään otsikoita lasten ja nuorten lukutaidon heikentymisestä. Arvilommi on seurannut uutisointia ristiriitaisin, osin ärsyyntynein tuntein.

– Lukutaito nähdään helposti vain suorituksena Pisa-kilpailussa. Sen sijaan, että mitataan tuloksia kuin urheilusuorituksia, pitäisi kysyä, arvostetaanko yhteiskunnassamme lukemista ja kirjoittamista, sanoo Arvilommi.

– Ihmisen elämä, niin työssä kuin kotona, perustuu ajatteluun. Siksi lukutaito on tärkeää. Lukeminen edistää ajattelutaitojen kehittymistä. Mitä monimutkaisemmaksi yhteiskuntamme muuttuu, sitä tärkeämpää on pitää huolta kotona ja koulussa nuorten ajattelutaidoista.

Ei liene vaikea päätellä, mitä lukemisen puolesta puhujan kassissa on. Tietenkin *junakirja*.

Ehkä voisimme näyttää mallia *koodauskoulujen*, *tekstariniskojen* ja *someilmiöiden* maailmassa ja kaivaa matkatessamme esiin parhaan mahdollisen käyttöliittymän – *junakirjan*.

Kirsti Lehtinen, teksti ja kuvat